

Цветелина Георгиева

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“
при Българската академия на науките
София, България

Хроника

ЛЕКСИКОГРАФИЯТА В НАЧАЛОТО НА XXI В.

**Седма международна конференция по лексикография и лексикология,
София, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“,
15–16 октомври 2015 г.**

В средата на октомври 2015 г. в рамките на два дни Институтът за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (ИБЕ) беше домакин на Седмата международна конференция по лексикография и лексикология. В научния форум участваха над 70 учени от 7 страни – България, Германия, Полша, Русия, Словакия, Хърватия и Чехия. Участниците представяха 24 академични центъра в страната и чужбина: Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към БАН, Великотърновския университет „Св.св. Кирил и Методий“, Висшето военноморско училище „Н. Й. Вапцаров“ (Варна), Военната академия „Г. С. Раковски“, Кирило-Методиевския научен център към БАН, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Русенския университет „Ангел Кънчев“, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Университета по архитектура, строителство и геодезия, Югозападния университет „Неофит Рилски“ (Благоевград), Марбургския университет (Марбург, Германия), Института по славистика към ПАН (Варшава, Полша), Ягелонския университет (Краков, Полша), Бялистокския университет (Бялисток, Полша), Казанския федерален университет (Казан, Татарстан), Кубанския държавен университет (Краснодар, Русия), Института за руски език „В. В. Виноградов“ (Москва, Русия), Московския държавен университет „М. В. Ломоносов“ (Москва, Русия), Санкт-Петербургския държавен университет (Санкт Петербург, Русия), Института по лингвистика „Людовит Щур“ към САН (Братислава, Словакия), Славистичния институт „Ян Станислав“ към САН (Братислава, Словакия), Загребския университет (Загреб, Хърватска), Института по славистика към ЧАН (Прага, Чехия), Института за чешки език към ЧАН (Прага, Чехия). Изнесени бяха над 60 доклада, като задочно участие бяха заявили още около 30 учени, главно от чужбина.

Организатори на конференцията бяха Българското лексикографско дружество, Институтът за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ и неговото структурно звено Секцията за българска лексикология и лексикография.

Конференцията откри проф. д-р Сия Колковска, председател на Българското лексикографско дружество и ръководител на Секцията за българска лексикология и лексикография. Последваха приветствия от представители на ръководството на БАН и на издателство „Аз Буки“, както и от проф. д-р Елка Мирчева, заместник-директор на Института за български език.

Шестте пленарни доклада бяха съсредоточени около две основни теми: теория и практика на българската и славянската лексикография и традиции и перспективи на българската лексикология. В доклада на чл.-кор. проф. д.ф.н.

Емилия Пернишка (ИБЕ, София) *Развитие и облик на българската лексикология през последните 70 години* беше разгледана проблематиката и методологическата насоченост на трудовете на три поколения български лексиколози. За разлика от първите две поколения, които през втората половина на ХХ в. са изследвали основните лексикални и семантични явления, фразеологията и отделни езикови системи, третото поколение лексиколози (от началото на ХХI век) насочва вниманието си към описанието на националните и социокултурните особености, отразени в лексиката, към изучаване на неологизмите и терминологията, както и към разработване на общи научни трудове. Обектът на разглеждане в доклада *Диахрония при синхронното описание на съвременната българска лексика* на проф. д.ф.н. **Лилия Крумова-Цветкова** (ИБЕ, София) беше използваният в българската тритомна академична лексикология комплексен подход на изследване, при който синхронният анализ на лексиката се допълва от историческо описание. В изложението си на тема *Опыт работы со славянскими переводами с греческого языка в „Словаре русского языка XI–XVII вв.“* проф. д.ф.н. **Маргарита Чернишева** (Институт за руски език „В. В. Виноградов“, Москва) запозна присъстващите с работата на лексикографите от Института, свързана със славянските преводи от гръцки при съставянето на *Речника*. В доклада си *Българската лексикография и класификацията на речниците* проф. д.ф.н. **Мария Чоролеева** (ИБЕ, София) представи две класификации – въз основа на начина на представяне на обекта на речниците и в зависимост от степента на сложност на лексикографската концепция. В своя доклад *Тълковният речник – традиция и развойни тенденции в лексикографията* проф. д.ф.н. **Василка Радева** (СУ, София) посочи най-новите постижения на българската тълковна лексикография и различните подходи към описанието на лексикалните единици. В изложението си на тема *Видове терминографски параметри* чл.-кор. проф. д.ф.н. **Мария Попова** (ИБЕ, София) представи детайлен списък и различни класификации на лексикографските параметри на терминологичните речници.

Научният форум беше организиран в пет секции: *Лексикография, Лексикология, Историческа лексикология, Фразеология и фразеография* и *Терминология и терминография*. По време на заседанията бяха дискутирани актуални въпроси на славянската и европейската лексикография, както и на лексикологията и фразеологията на славянските езици.

Най-многобройни бяха докладите, свързани с лексикографията. В тях се поставяха множество въпроси, свързани с макро- и микроструктурата на различните видове речници, със сравнителното и съпоставителното изследване на лексикографските трудове, с новите методи и подходи в описанието на лексиката и др. Върху тези проблеми бяха съсредоточили своето внимание **Лариса Шестакова** [*Словари поэтического языка в русской авторской лексикографии*], **Милен Томов** [*Функционални и структурни особености на правописния речник*], **Вероника Катермина** [*Лингвокултурный потенциал лексикографии как науки*], **Мария Кошкова** [*Маскулинизацията на съществителни имена като лексикографски проблем*], **Гжегож Шпила** [*Anglicisms in Modern Sorbian Dictionaries*], **Вит Михалец** [*K problematice autonomnosti hesel v připravovaném „Akademickém slovníku současné češtiny“*], **Елена Генералова** [*„Словарь обиходного русского языка Московской Руси XVI–XVII вв.“: история создания, практика составления, перспективы развития*], **Татяна Илиева** [*Хетеросемията в старобългарския и съвременния български език – лексикографско описание*], **Александр Шапошников** [*Этимологический словарь скифского языка*], **Христина Дейкова** [*Произход на български думи (Из практиката в „Българския етимологичен речник“)*], **Яна Пенкова** [*История неопределенных местоимений на нибудь в русском языке и проблема их лексикографического описания (по материалам Национального корпуса рус-*

скогo язyкa)], **Диян Желязков** [Два църковнославянски речника от епохата на българското Възраждане, определени като омонимни, сравнени като еднакви и представени от Диян Желязков през 2015 г.], **Валентина Бонджолова** [Оказионализмите и тяхното лексикографско отразяване], **Йоанна Сатола-Сташковак** [Drony, hejterzy i blogerzy a współczesna bułgarsko-polska i polsko-bułgarska leksykografia (na podstawie prac nad „Słownikiem polsko-bułgarskich neologizmów“)], **Божана Нишева** [Неографските методи и подходи през призмата на съпоставителното описание на съвременната лексикална динамика (българско-чешки паралели)], **Цветанка Аврамова** [Деминутивите като речникови единици], **Николай Паскалев** [Умалителните глаголи и представянето им в „Речника на българския език“], **Петя Осенова** [Валентността: от текста към речника], **Даниела Майхракова** [Lexicographical treatment of „Slovak adjective-noun collocations“], **Мая Влахова-Ангелова** [Собствените имена в лингвистичните речници – тенденции в съвременната лексикографска практика], **Асен Чаушев** [Проблеми при изработване на българско-френски речник], **Надежда Делева** [Учебен речник на руско-български междуезикови омоними], **Марияна Витанова** [Диалектната лексика и речниците] и **Катя Исса** [Автономна терминологична система: формиране на словника на терминосистемата].

Нов поглед към системните отношения в лексиката, към семантиката на група названия, към славянските езикови паралели и въпросите, свързани със заетата лексика, с авторското словотворчество, със съвременната терминология и лексикалното богатство на някои български говори бяха разгледани в докладите на **Палмира Легурска** [За полисемията и лингвистичния анализ], **Светлозара Лесева** [Системни семантико-синтактични отношения между непрефигирани и производни префигирани глаголи в българския език], **Атанаска Атанасова** [Типове антоними при производните префигирани глаголи], **Цветелина Георгиева** [За т.нар. „семантични особености“ при роднинските названия], **Илияна Гаравалова** [За някои семантични паралели при съществителните с основно значение ‘овчар’ и техните производни в славянските езици], **Валентина Георгиева** [За особеностите на NATO English (през погледа на българските миротворци)], **Кристияна Симеонова** [За някои случаи на синонимия в съвременната българска политическа терминология], **Ирина Платонова** [За процесите на адаптацията и интеграцията на новите интернационализми англицизми в българския език], **Ангел Г. Ангелов** [Народна етимология и народна дезамбигуация на лексикалното значение], **Хелмут Шалер** [Loanwords in Bulgarian – quantitative and qualitative aspects], **Дария Павлешен** [Kreiranje novih priča kroz mitologizaciju životinja и djelima O. Irvaneća], **Руси Русев** [Лексикална структура на лирическият текст и поетическата енергия на художественото слово] и **Георги Митринов** [Из лексиката на говора на с. Савяк, Сярско, по данни за съвременното му състояние]. Неологизационните процеси в българската лексика бяха обект на анализ в докладите на **Сия Колковска** и **Диана Благоева** [Към въпроса за интернационализацията на новата българска лексика], на **Ванина Сумрова** [Неофеминативите в българския език – фактори за появата им] и **Димитър Колев** [Иновации в спортната лексика в български и чешки]. Компютърното обработване на езикови единици от големи текстови масиви и тяхното описание, както и начините за изграждане на електронни ресурси бяха анализирани в докладите на **Светла Коева**, **Ивелина Стоянова** и **Светлозара Лесева** [Автоматично разпознаване на лексикални промени], на **Ивелина Стоянова**, **Мария Тодорова** и **Светлозара Лесева** [Лингвистично описание, типологизация и компютърна обработка на съставни наименования в българския език за целите на компютърнолингвистични приложения] и на **Екатерина Петкова** [Начини за представяне на вътреш-

носистемните отношения в терминологията в различни видове електронни терминологични ресурси].

Интересни факти от областта на историческата лексикология бяха представени в докладите на **Марияна Цибранска-Костова** [*Лексикални проучвания върху славянските текстове на светското право: залози и заложни отношения*], **Ивона Карачорова** [*Из лексиката на еволюционните текстове*], **Елка Мирчева** [*Свое и чуждо в изграждането на литургическата терминология в старобългарския книжовен език*], **Нели Василева** [*Редки думи в преславския превод на „Лествицата“ на св. Йоан Синайски*], **Александра Соболева** [*Об особенностях лексического варьирования в разных редакциях „Жития Александра Свирского“*] и **Наталия Кулева** [*Нарах legomena, редкая и не зафиксированная в исторических словарях лексика (на материале рукописи „Минея – Четъя за февраль“ XV в.)*].

Традиционно силният интерес към фразеоложката тематика бе причина за обособяването на самостоятелна секция, в която бяха разгледани проблеми, свързани както с фразеологичните речници, така и със самите фразеологични единици (в рамките на един език и в съпоставителен план). Доклади изнесоха: **Йоанна Шершунович** [*Recent Phraseological Borrowings in Monolingual Lexicographic Description*], **Луиза Байрамова** [*„Здоровье – Болезнь: полилингвальный аксиологический словарь фразеологизмов русского, болгарского, английского, немецкого, французского, татарского языков“*], **Михаела Кузмова** [*Към въпроса за стилистичните особености на фразеологизмите в българския език и проблемите на фразеографското им описание*], **Анастасия Петрова** [*Фразеологичната семантика и културно-дискурсивното пространство – възможности на корпусното изследване*], **Мария Жерева** [*Символи и мними символи в семантиката на фразеологизмите*], **Стефка Георгиева** [*Националните образи в огледалото на езиковите образи*], **Жана Тончева** [*Устойчиви сравнения с интензифициращ характер в българския и френския език*], **Мария Тодорова** [*Аргументност и фразеологизация*], **Емилия Недкова** [*Някои образни и семантични паралели между български и сръбски фразеологизми с компоненти фитоними за характеризирание на човешки качества*], **Ана Дуганджич** [*Somatski frazemi s komponentom oko i hrvatskom i ukrajinskom jeziku*], **Радостина Захариева** [*Хитростта, лъжата и измамата в огледалото на идиоматиката*], **Стефана Калдиева-Захариева** [*За скритото и неприкритото от мрака на човешката същност*].

По време на конференцията всички присъстващи имаха възможност да се запознаят с някои нови български лексикографски справочници и с езиковедски трудове, повечето от които са дело на учени от Института, а преди самото ѝ закриване проф. Б. Парашкевов и проф. В. Радева представиха наскоро излезлия труд на Хилмар Валтер и Дитмар Ендлер *Нов българско-немски речник* (София, „Изток – Запад“, 2015, 1116 с.).

Седмата международна конференция *Лексикографията в началото на XXI в.* беше не само научен форум, на който изследователите споделиха своите постижения, проблеми и бъдещи задачи, но и среща на учени от различни страни и от различни поколения, на която бяха очертани насоки за сътрудничество.

✉ Цветелина Георгиева
cveti.g@abv.bg